

opvolgingsonderzoek 2014-2017

1 inleiding

1-1 aanleiding

De aanleiding voor dit opvolgingsonderzoek wordt gevormd door drie factoren. Als eerste factor geldt de missie van de rekenkamer: het verhogen van de kwaliteit van het lokaal openbaar bestuur. Zij vervult deze missie primair door het uitvoeren van onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur.¹ Onder meer door middel van aanbevelingen, gebaseerd op onderzoek dat heeft geresulteerd in bevindingen en conclusies, wil de rekenkamer bijdragen aan de verbetering van het gemeentelijk bestuur en beleid.

De aanbevelingen spelen een belangrijke rol in het werk van de rekenkamer. De mate waarin aanbevelingen worden overgenomen en een vervolg krijgen in beleid en uitvoering kan als een indicatie worden beschouwd voor de effectiviteit van het werk van de rekenkamer.

De tweede factor is het kwaliteitshandvest waarin effectiviteit als één van de uitgangspunten is opgenomen.² In dit handvest staat beschreven dat de rekenkamer haar effectiviteit bewaakt door onder meer in een opvolgingsonderzoek na te gaan wat er met de overgenomen aanbevelingen is gedaan om de behandeling van het rekenkamerrapport en doorwerking van de aanbevelingen te bepalen.

Ten slotte vormt de in 2015 uitgekomen evaluatie van de Rekenkamer Lansingerland (hierna rekenkamer) de derde factor.³ In deze evaluatie is een aanbeveling opgenomen over doorwerking van rekenkamerrapporten. Naar aanleiding hiervan heeft de rekenkamer toegezegd een zogeheten opvolgingsonderzoek uit te voeren zoals opgenomen in de onderzoeksplannen 2016 en 2017.⁴

1-2 doel- en vraagstelling

De rekenkamer beoogt met het uitvoeren van dit opvolgingsonderzoek te beoordelen of de aanbevelingen waarmee het college en/of de raad hebben ingestemd, daadwerkelijk zijn opgevolgd.

Dit heeft geleid tot de volgende vraagstelling:

Welke aanbevelingen heeft de rekenkamer gedaan in de rapporten die in de periode 2014-2017 zijn gepubliceerd in Lansingerland en zijn deze aanbevelingen opgevolgd?

1-3 afbakening

selectie rapporten

De rekenkamer heeft in de periode 2014-2017 (stand november 2017) in totaal drie onderzoeksbrieven en drie rapporten in Lansingerland uitgebracht:

¹ Rekenkamer Rotterdam, 'Beleidsvisie 2016-2021', 2 mei 2016.

² Dit kwaliteitshandvest is op 20 juni 2012 ondertekend door de G-4 rekenkamers en de Randstedelijke Rekenkamer.

³ Gemeente Lansingerland, 'Evaluatie rekenkamer Lansingerland', T14.17949, 12 februari 2015.

⁴ Rekenkamer Lansingerland, 'Jaarverslag 2015 en 2016 onderzoeksplannen 2016 en 2017'.

- Quick scan civiele kunstwerken (brief); publicatie 14 juli 2014.
- Review onderwijshuisvesting (brief); publicatie 7 januari 2015.
- Vitaliteit op het spel (rapport); publicatie 25 augustus 2015.
- Afspreken en aanspreken (rapport); publicatie 9 december 2015.
- Notiebrief informatiebeveiliging (brief); publicatie 3 oktober 2016.
- In de groei (rapport); publicatie 23 februari 2017.

In dit opvolgingsonderzoek zijn de laatste twee publicaties buiten beschouwing gelaten. De notiebrief informatiebeveiliging is namelijk nader uitgewerkt in een onderzoek naar informatiebeveiliging in de tweede helft van 2017. Het rapport 'In de groei' is pas begin 2017 verschenen. Gelet op de aard van de aanbevelingen is de termijn te kort om de opvolging van de aanbevelingen te toetsen.

vorm van opvolging

Dit opvolgingsonderzoek richt zich op de mate waarin de aanbevelingen zijn overgenomen door het college en/of de raad en in welke mate er uitvoering aan is gegeven. Er is gelet op de politiek-bestuurlijke doorwerking. Hierbij is nagegaan op welke wijze de publicaties in commissie en raad zijn behandeld, tot welke besluitvorming dit heeft geleid (heeft de raad de aanbevelingen overgenomen of niet) en de reactie van het college op het raadsbesluit over het rapport. Verder is aan de betrokken ambtenaren gevraagd in welke mate er opvolging is gegeven aan de aanbevelingen en heeft de rekenkamer de verstrekte documenten ter onderbouwing bestudeerd. De rekenkamer heeft geen onderzoek gedaan naar de feitelijke werking van beleid en de effecten van de aanbevelingen. Een dergelijke insteek past bij een vervolgonderzoek, waarbij opnieuw de resultaten en effecten van het gevoerde beleid worden onderzocht.

1-4 leeswijzer

In hoofdstuk 2 staan de conclusies en aanbevelingen. In hoofdstuk 3 staan de reactie van het college en het nawoord van de rekenkamer. Hoofdstuk 4 bevat de bevindingen uit het onderzoek. In bijlage 1 is een overzicht van alle aanbevelingen met de reactie van het college opgenomen.

2 conclusies en aanbevelingen

2-1 inleiding

De rekenkamer voert onderzoeken uit naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. Met die onderzoeken beoogt de rekenkamer de raad te ondersteunen in het uitvoeren van zijn controlerende taak en, waar nodig of wenselijk, bij te dragen aan de verbetering van het bestuur. Daartoe neemt de rekenkamer in haar rapporten aanbevelingen op, gericht aan het college en/of de raad. De raad neemt vervolgens idealiter een besluit over het al dan niet overnemen van de aanbevelingen. De mate waarin aanbevelingen worden overgenomen en worden opgevolgd kan als een indicatie worden beschouwd voor de effectiviteit van het werk van de rekenkamer. In dit opvolgingsonderzoek ligt de focus op de politiek-bestuurlijke doorwerking en het geven van inzicht over de wijze waarop de raad en het college zijn omgegaan met de aanbevelingen van de rekenkamer. Daarom is de invalshoek van dit opvolgingsonderzoek primair van beschrijvende aard en ontbreekt er een normenkader.

2-2 conclusies

Uit het opvolgingsonderzoek volgen de volgende conclusies en aanbevelingen:

- 1 Over het algemeen vindt er een substantieel inhoudelijk politiek-bestuurlijk debat omtrent de rekenkamerrapporten in de commissie- en/of raadsvergadering plaats. Hierdoor heeft het instrument rekenkamerrapport positief bijgedragen aan het politiek-bestuurlijk debat. Dit blijkt uit het feit dat driekwart van de aanbevelingen na de raadsbehandeling is overgenomen door de raad, terwijl het college aanvankelijk slechts een derde van de aanbevelingen direct overnam en zelfs één aanbeveling niet overnam.
- 2 Naar aanleiding van het politiek-bestuurlijk debat over de rekenkamerrapporten zijn door de betrokken wethouders toezeggingen gedaan die de doorwerking van de aanbevelingen vergroten. Een voorbeeld van een toezegging is om in de voorgenomen 'midterm-review' van het tarievenbeleid voor sportaccomodaties ook de elementen zoals die zijn opgenomen in het nawoord te verwerken.⁵
- 3 Naar aanleiding van het politiek-bestuurlijk debat over de rekenkamerrapporten zijn ook (geamendeerde) raadsbesluiten aangenomen die de reikwijdte van de aanbevelingen hebben verbreed en verrijkt. Een voorbeeld is de visienota onderwijshuisvesting die het college moest opstellen van de raad. De inhoud van deze visienota reikt verder dan het vastleggen van het ambitieniveau met betrekking tot de kwaliteit van onderwijshuisvesting zoals opgenomen in de betreffende aanbeveling.⁶
- 4 Naast de bijdrage in het politiek-bestuurlijk debat vinden de rekenkamerrapporten grotendeels doorwerking in beleid en uitvoering. Dit gebeurt in de vorm van opvolging van de aanbevelingen. Het blijkt dat 75% van alle aanbevelingen (deels) is

⁵ Naar aanleiding van aanbeveling 1 uit rapport vitaliteit op het spel (zie paragraaf 4-4-3).

⁶ Naar aanleiding van aanbeveling 1 uit brief review onderwijshuisvesting (zie paragraaf 4-3-3).

opgevolgd en 13% wordt nog in het komend jaar opgevolgd. Eén aanbeveling zou nadere uitwerking krijgen, maar bleek niet uitvoerbaar te zijn. Al met al heeft het college aan bijna alle aanbevelingen uitvoering gegeven, uitgezonderd de aanbeveling over resultaatfinanciering.⁷

- 5 De toezegging om in de 'midterm-review' ook de elementen die in het nawoord zijn opgenomen te verwerken is echter slechts deels nagekomen. De rekenkamer constateert dat er in de gereedgekomen 'midterm-review' geen nadere uitwerking van aspecten zoals de financiering van de uitbreiding van sportaccomodaties en het gestreefde kwaliteitsniveau bij onderhoud van sportaccomodaties is gegeven.⁸
- 6 Ook de toezegging om 'meetbare waarden en sancties te verbinden aan de prestaties in de criteria in de contracten jeugd van 2017' is deels nagekomen. De rekenkamer merkt op dat de meetbare waarden wel zijn vertaald naar indicatoren in de aanbestedingsleidraad, maar de sancties zijn hierin nog onvoldoende uitgewerkt.⁹
- 7 Bij de raadsbehandeling van de quick scan civiele kunstwerken heeft de raad enkel kennis genomen van de conclusies en aanbevelingen. Dit betekent eigenlijk dat de raad geen besluit heeft genomen over het wel of niet overnemen van de aanbevelingen. Dit is geen wenselijke situatie, omdat er dan een formele prikkel ontbreekt voor het college om uitvoering te geven aan de door de raad overgenomen aanbevelingen. Het verheugt de rekenkamer dat dit later niet meer is voorgekomen.

2-3 aanbevelingen

Gezien de bovenstaande conclusies doet de rekenkamer de volgende aanbevelingen aan de raad:

- 1 Ga het debat aan met het college over nakoming van de gedane toezeggingen en dwing bij het college af dat het hier alsnog uitvoering aan geeft.
- 2 Laat het college de voortgang van de uitvoering van aanbevelingen monitoren en (periodiek) rapporteren. Op deze wijze kan de raad zich laten informeren over de stand van zaken met betrekking tot de voortgang van de opvolging van aanbevelingen en eventuele nakoming van gedane toezeggingen.

⁷ Naar aanleiding van aanbeveling 5 uit rapport afspreken en aanspreken (zie paragraaf 4-5-4).

⁸ Zie voor meer toelichting paragraaf 4-4-4.

⁹ Zie voor meer toelichting paragraaf 4-5-4.

3 reactie college en nawoord rekenkamer

3-1 reactie college

bestuurlijke reactie op conclusies en aanbevelingen

Wij herkennen de hoofdlijn van uw conclusies dat onderzoeken door de Rekenkamer en de daaruit voortvloeiende conclusies en aanbevelingen door zowel ons college als de Raad serieus worden genomen en ook in de praktijk opvolging krijgen.

In conclusie 1 staat dat het college aanvankelijk slechts een derde van de aanbevelingen direct overnam en zelfs een aanbeveling niet overname. Deze passage vinden wij onnodig negatief geformuleerd kijkend naar de opbouw van het genoemde percentage overgenomen aanbevelingen. Voor 6 van de 15 aanbevelingen (aanbevelingen 'afspreken en aanspreken') was het voor u onduidelijk of het college deze overnam (maar dat was wel het geval) en de achtergrond van de niet overgenomen aanbeveling lag in het feit dat het college deze niet uitvoerbaar achtte, hetgeen uiteindelijk ook de conclusie was van de arbitrageprocedure. Wat het college betreft nemen wij onderzoeken van de Rekenkamer zeer serieus en nemen wij nagenoeg altijd alle aanbevelingen over.

Ten aanzien van conclusie 7 merken wij op dat de aanbevelingen van de Rekenkamer al in uitvoering waren (in die zin waren de aanbevelingen een bevestiging van hetgeen door de gemeente ook al was geconstateerd) en daarom zijn het rapport en de aanbevelingen voor kennisgeving aangenomen. Belangrijkste om te constateren is dat de aanbevelingen zijn opgevolgd.

Uw aanbevelingen zijn gericht aan de Raad en geeft ons geen aanleiding om te reageren.

bestuurlijke reactie op bevindingen per onderwerp

quick scan civiele kunstwerken

De bevindingen geven geen aanleiding voor een bestuurlijke reactie.

review onderwijshuisvesting

Met betrekking tot de review onderwijshuisvesting herkent het college zich in de voorliggende rapportage van de Rekenkamer. Met de aanneming van de Visienota Onderwijs 2017-2025 "Met het oog op de toekomst" is beantwoord aan een belangrijke vraag om beleidsontwikkeling op het onderwijsterrein. Verder is met het afronden van de doordecentralisatie van onderhuisvesting in het voortgezet onderwijs ook dit dossier tot een succesvol einde gebracht. Dit succes wordt onderstreept door de aanstaande start bouw van de Wolfert Lansing.

vitaliteit op het spel

Wij herkennen ons grotendeels in het beeld van de Rekenkamer Lansingerland. In lijn met de adviezen van de Rekenkamer Lansingerland heeft de gemeente een midterm review uitgevoerd waar we specifiek zijn ingegaan op de effecten van de tarieven. Behalve deze midterm review hebben we ook andere ontwikkelingen op dit beleidsterrein doorgevoerd. Deze ontwikkelingen hebben betrekking op de uitbreiding van de sportaccommodaties en het kwaliteitsniveau van de accommodaties. Zo is in

de begroting 2018 opgenomen dat sportpark Het Hoge Land wordt uitgebreid met een voetbalkunstgrasveld en een extra hockeyveld. Ook bouwen we de tennisvelden van BVCB, op verzoek van de club, om tot een kunstgrasvoetbalveld. Daarnaast hebben we in de aanbesteding van het maatschappelijk vastgoed extra aandacht gehad voor het kwaliteitsniveau van de accommodaties op o.a. onderhoud en schoonmaak.

afspraken en aanspreken

Uw bevindingen geven ons aanleiding om op een paar punten te reageren.

Het college herkent zich grotendeels in de bevindingen van de Rekenkamer. Met uitzondering van de volgende bevindingen in paragraaf 4.5.4. Daarin staat o.a.:

“Daarom betreurt het de rekenkamer dat het college heeft verzuimd om deze aanbeveling uit te voeren en dat de raad hier (onbedoeld) goedkeuring heeft gegeven door het beleidsplan en daarmee de set van inkoopcriteria vast te stellen”. En: “Hierdoor stelt de rekenkamer vast dat deze aanbeveling geen opvolging heeft gekregen.”

Deze passages kloppen niet. De inkoopcriteria zijn expliciet geen bekostigings- of inkoopvormen. De inkoopcriteria worden gebruikt om voor elke dienst de meest passende financieringsvorm en inkoopvorm te kiezen. Uit het resultaat dat volgt uit het afwegingskader met inkoopcriteria kan resultaatgerichte financiering dus wel degelijk als beste manier van inkopen uit de bus komen. Deze manier van financieren is dus niet uitgesloten. Het verbaast ons daarom dat u teleurgesteld bent dat wij geen resultaatfinanciering invoerden. Wij merken overigens op dat u in uw rapport ‘Schone Schijn’ voor de gemeente Rotterdam constateert dat resultaat-financiering niet het gewenste effect sorteert. Ook onafhankelijk onderzoeksbureau AEF trok die conclusie in onze gemeente na een groot onderzoek. Deze conclusie werd tevens ondersteund door ons onafhankelijke cliënt ervaringsonderzoek. Ook uit uw eigen onderzoek bleek, zo gaf uw onderzoeker aan en zo kunnen wij lezen in het rapport, dat cliënten sinds de invoering van resultaatfinanciering in Rotterdam minder hulp krijgen en de helft van de cliënten niet tevreden is. Ook bleek uit recent onderzoek van de Erasmus Universiteit dat prestatiecontracten niet tot goede resultaten leiden.

De commissie Samenleving is nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van het beleidsplan en de onderliggende keuzes, waaronder de manier van inkopen en de manier van monitoren. Er is een uitgebreide BOB procedure gevolgd (beeldvormend, oordeelsvormend en besluitvormend). En meer specifiek over resultaatfinanciering: op 17 november 2016 heeft een informatieavond plaatsgevonden over inkopen in het sociaal domein onder leiding van de heer Tim Robbe. Hij is advocaat en inkoop-specialist in het sociaal domein. Resultaatfinanciering en andere manieren van financieren en sturen op resultaat zijn deze avond expliciet aan de orde geweest. Overigens gaf Pianoo, het landelijk expertisecentrum over aanbesteden, ons complimenten over de manier waarop sociaal beleid en inkoop in Lansingerland op elkaar zijn afgestemd.

3-2 nawoord rekenkamer

De rekenkamer dankt het college voor zijn reactie. Het geeft daarin aan de hoofdlijn van de conclusies te herkennen. De rekenkamer is verheugd dat de conclusies en aanbevelingen uit onderzoeken zowel door het college als de raad serieus worden genomen en ook in de praktijk opvolging krijgen. In dit nawoord zal de rekenkamer

nog nader ingaan op de gemaakte opmerkingen bij het rapport 'Afspreken en aanspreken'.

In het Beleidsplan Sociaal Domein 2018-2022 is een set van criteria opgenomen die als leidraad dient voor elke inkoopprocedure in het sociaal domein. Het college stelt in zijn reactie dat deze inkoopcriteria geen expliciete bekostigings- of inkoopvormen betreffen en dat resultaatfinanciering nog mogelijk is. Met aanbeveling 5 wordt echter geen totale resultaatfinanciering bedoeld, zoals al eerder opgenomen in het nawoord van het rapport 'Afspreken en aanspreken'. De rekenkamer heeft reeds aangegeven geen voorstander te zijn van een totale resultaatfinanciering, in de zin van een systematiek van 'no cure, no pay' in het sociaal domein. Met aanbeveling 5 wordt bedoeld dat er niettemin mogelijkheden zijn om een koppeling te leggen tussen vergoedingen en de mate waarin gemaakte resultaten zijn bereikt. Zo heeft de rekenkamer in aanbeveling 4 als mogelijke prestatie-indicatoren klanttevredenheid en klachtenpercentages genoemd. Het is namelijk wel degelijk mogelijk om aan deze en andere indicatoren financiële prikkels te verbinden. Dit kan bijvoorbeeld door in de overeenkomst een bonus-malusregeling op te nemen voor het realiseren van prestatieafspraken. Een voorbeeld hiervan is: als de klanttevredenheid een bepaalde vooraf afgesproken norm heeft bereikt, dat daar een financiële vergoeding tegenover staat. Door een dergelijke financiële prikkel in te bouwen wordt de zorgaanbieder extra gestimuleerd om een bepaalde norm van klanttevredenheid minimaal te behalen.

De set van criteria, zoals nu opgenomen in het Beleidsplan Sociaal Domein 2018-2022, bevat echter geen criterium voor een (mogelijke) koppeling tussen resultaten en financiële vergoeding. De rekenkamer is van mening dat dit een gemiste kans is om een koppeling tussen de vergoeding en de mate waarin de afgesproken resultaten zijn behaald als uitgangspunt in het beleidsplan vast te leggen. Daarom stelt de rekenkamer vast dat aanbeveling 5 niet is opgevolgd.

4 bevindingen opvolgingsonderzoek

4-1 inleiding

In dit hoofdstuk wordt per geselecteerde publicatie ingegaan op de fase van het bestuurlijk wederhoor en de mate waarin de aanbevelingen al dan niet zijn overgenomen door het college.¹⁰ Daarna volgt de behandeling van het rekenkamerrapport in de raad en het bijbehorende genomen raadsbesluit. Ten slotte wordt de stand van zaken omtrent de opvolging van de aanbevelingen weergegeven. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een overkoepelende samenvatting.

4-2 quick scan civiele kunstwerken (brief)

4-2-1 inleiding

In deze quick scan is onderzocht of de gemeente voldoende zicht heeft op de risico's die samenhangen met de onderhoudsstrategie die is gekozen en met de bezuinigingen op het budget voor het beheer en onderhoud van civiele kunstwerken. De voornaamste conclusies waren dat de gemeente geen eenduidig kwaliteitsniveau heeft gedefinieerd dat in het beheer en onderhoud van civiele kunstwerken moet worden nagestreefd en dat de toenemende kapitaallasten niet waren verwerkt in het onderhoudsbudget voor civiele kunstwerken. Er zijn drie aanbevelingen door de rekenkamer opgesteld die zijn samengevat in het onderstaande gele kader. Een volledig overzicht van de aanbevelingen is te vinden in tabel A in bijlage 1.

samenvatting aanbevelingen

De rekenkamer heeft aanbevolen een eenduidige kwaliteitseis te formuleren die leidend is voor de uit te voeren onderhoudswerkzaamheden en het daaraan gekoppelde onderhoudsbudget (1)¹¹. Ook heeft de rekenkamer aanbevolen de implementatie van het nieuwe integrale beheerssysteem goed te borgen (2) en na te gaan in hoeverre oplopende kapitaallasten een risico vormen voor de kwaliteit van de openbare ruimte en dit risico te mitigeren (3).

4-2-2 fase bestuurlijk wederhoor

Tijdens de fase van het bestuurlijk wederhoor kreeg het college de gelegenheid om te reageren op de conclusies en aanbevelingen. Hierbij is gevraagd om per aanbeveling expliciet aan te geven of deze wordt overgenomen. Bij deze quick scan heeft het college bij alle aanbevelingen aangegeven dat deze reeds in uitvoering waren. In tabel 4-1 is een schematische weergave hiervan opgenomen.

tabel 4-1: overzicht reactie college op aanbevelingen (quick scan civiele kunstwerken)

aanbeveling	reactie college
1	al in uitvoering
2	al in uitvoering

¹⁰ In bijlage 1 is een overzicht van alle aanbevelingen met de reactie van het college integraal opgenomen.

¹¹ Het nummer komt overeen met het nummer van de aanbeveling van de rekenkamer.

4-2-3 fase behandeling in de raad

De quick scan is behandeld in de commissie Ruimte op 9 september 2014. De verantwoordelijke wethouder heeft tijdens deze commissievergadering de toezegging gedaan om een presentatie te houden over het (gewenste) kwaliteitsniveau van civiele kunstwerken. Deze presentatie heeft plaatsgevonden op 30 september 2014. Tijdens de raadsvergadering van 25 september 2014 is het raadsbesluit behorend bij de quick scan afgehandeld als hamerstuk. In het betreffende raadsbesluit staat dat de raad kennis heeft genomen van de conclusies en aanbevelingen.¹² Dit betekent eigenlijk dat de raad geen besluit heeft genomen over het wel of niet overnemen van de aanbevelingen. In tabel 4-2 is dit schematisch weergegeven. Overigens is de rekenkamer van oordeel dat de raad altijd een besluit dient te nemen over het al dan niet overnemen van de conclusies en aanbevelingen resulterend uit een rekenkameronderzoek. Anders ontbreekt een formele prikkel voor het college om uitvoering te geven aan de door de raad overgenomen aanbevelingen.

tabel 4-2: overzicht raadsbesluit aanbevelingen (quick scan civiele kunstwerken)

aanbeveling	raadsbesluit
1	kennis genomen
2	kennis genomen
3	kennis genomen

4-2-4 opvolging aanbevelingen

Zoals eerder vermeld waren de aanbevelingen volgens het college destijds al in uitvoering genomen. Nadien heeft de gemeentelijke organisatie de aanbevelingen ook opgevolgd. Dit blijkt uit de relevante beleidsstukken met betrekking tot civiele kunstwerken die later werden vastgesteld. Zo is er een nieuw beheerplan van civiele kunstwerken voor de periode 2017-2024 (versie 30 augustus 2016) opgesteld en vastgesteld door de raad.¹³ Dit beheerplan geeft inzicht in de maatregelen die nodig zijn om de civiele kunstwerken in eigendom en beheer van de gemeente te onderhouden volgens het afgesproken kwaliteitsniveau C (matig en sober).¹⁴ Dit beheerplan maakt onderdeel uit van het integraal beheerplan van de openbare ruimte. Op deze wijze heeft aanbeveling 1 invulling gekregen doordat er een eenduidige kwaliteitseis is geformuleerd in het nieuwe beheerplan.

Verder heeft de gemeente in 2016 een nieuw integraal beheersysteem (Geovisia) geïmplementeerd om de civiele kunstwerken op een efficiënte manier te beheren. Daarnaast is de gemeente nog bezig met het invoeren van de gegevens over civiele kunstwerken in het beheersysteem om de registratie actueel te houden. Hiermee is opvolging gegeven aan aanbeveling 2 uit het onderzoek.

¹² Raadsbesluit BR 1400308, raadsvergadering van 25 september 2014.

¹³ Raadsbesluit BR 1600115, raadsvergadering van 27 oktober 2016.

¹⁴ Gebaseerd op CROW Kwaliteitscatalogus (publicatie 323). In de Kwaliteitscatalogus openbare ruimte zijn landelijke standaarden voor beeldkwaliteitsniveaus en bijbehorende beeldmeetlatten opgenomen.

De derde aanbeveling is ook opgevolgd doordat de kapitaallasten van de investeringen van de civiele kunstwerken voor de periode 2017-2024 zijn berekend en opgenomen in het nieuwe beheerplan van civiele kunstwerken en daarmee ook in het integraal beheerplan. De meerjarige (kapitaal)lasten zijn verwerkt in de meerjarige begroting van de gemeente. Het integraal beheerplan zal volgens de gemeente twee keer per jaar worden herijkt dan wel geactualiseerd inclusief bestuurlijke vaststelling om een eventuele stijging van (kapitaal)lasten op te vangen.

Tabel 4-3 toont een schematische weergave van de opvolging van de aanbevelingen.

tabel 4-3: overzicht opvolging aanbevelingen (quick scan civiele kunstwerken)

aanbeveling	opvolging
1	opgevolgd
2	opgevolgd
3	opgevolgd

4-3 review onderwijshuisvesting (brief)

4-3-1 inleiding

Deze review had betrekking op een onderzoek dat de gemeente op grond van artikel 213 Gemeentewet heeft uitgevoerd naar de doelmatige besteding van onderwijsmiddelen. In de review werd beoordeeld in hoeverre de onderzoeksrapportage adequate informatie gaf over de doelmatige besteding van onderwijsmiddelen. Uit de review bleek dat de gemeente de onderzoeksvragen en de reikwijdte van het onderzoek tussentijds had gewijzigd, zonder de gemeenteraad en de rekenkamer hierover te informeren. Ook bleken de gewijzigde onderzoeksvragen niet volledig beantwoord. Er zijn vier aanbevelingen door de rekenkamer opgesteld die zijn samengevat in het onderstaande gele kader. Van de aanbevelingen waren er twee gericht aan het college en twee aan de raad. Een volledig overzicht van de aanbevelingen is te vinden in tabel B in bijlage 1.

samenvatting aanbevelingen

De rekenkamer deed de aanbeveling aan het college om de gemeenteraad en de rekenkamer tijdig te informeren over belangrijke wijzigingen in de onderzoeksopzet van een doelmatigheidsonderzoek (3). Ook deed de rekenkamer de aanbeveling om in overeenkomsten inzake decentralisatie van onderwijshuisvesting de bepaling op te nemen dat de bedragen die aan scholen worden betaald meegroeien of dalen met het fictieve budget voor onderwijs in het Gemeentefonds (4). De aanbeveling aan de raad was om, indien zij alsnog inzicht wenste in de oorspronkelijke onderzoeksvragen, een aanvullend onderzoek uit te laten voeren (2). Ten slotte deed de rekenkamer een aanbeveling aan de raad om het ambitieniveau voor onderwijshuisvesting expliciet vast te leggen (1).

4-3-2 fase bestuurlijk wederhoor

Bij deze review gaf het college bij de bestuurlijke reactie al aan aanbeveling 3 over te nemen. Bij aanbeveling 4 werd niet expliciet aangegeven dat het college deze niet overnam, maar dat bleek wel uit de inhoud van de bestuurlijke reactie. Aanbevelingen 1 en 2 waren gericht aan de raad en zullen hierna bij de fase behandeling in de raad aan de orde komen. In tabel 4-4 is een schematische weergave van de college reactie op de aanbevelingen opgenomen.

tabel 4-4: overzicht reactie college op aanbevelingen (review onderwijshuisvesting)

aanbevelingen	reactie college
1	nvt
2	nvt
3	overgenomen
4	niet overgenomen

4-3-3 fase behandeling in de raad

Deze review werd eerst besproken in de commissie Samenleving van 5 februari 2015. Hierbij is besloten dat de onderzoeksbrief werd geagendeerd als besprekspunt in de raadsvergadering. Tijdens de raadsbehandeling van de onderzoeksbrief op 19 februari 2015 heeft de raad een amendement op het raadsbesluit aangenomen. Naar aanleiding van de discussie rondom aanbeveling 1 heeft de raad het college opgedragen om voor eind 2015 een Visienota onderwijshuisvesting (hierna visienota) op te stellen.¹⁵ De inhoud van de visienota reikt verder dan alleen het vastleggen van het ambitieniveau met betrekking tot de kwaliteit van onderwijshuisvesting zoals opgenomen in aanbeveling 1. De raad droeg het college op om onder meer ook de financiële randvoorwaarden te betrekken in de visienota. Daarnaast dient het college de samenhang en kansen op samenwerking tussen onderwijs en buitenschoolse opvang, kindercentra en andere organisaties uit te werken in de visienota. Verder heeft de raad besloten om de conclusies van de rekenkamer ter kennisgeving aan te nemen. De raad wenste geen aanvullend onderzoek meer uit te voeren naar onderwijshuisvesting (aanbeveling 2) en droeg het college op de overige aanbevelingen uit te voeren. Dit houdt in dat ook aanbeveling 4 die bij het bestuurlijk wederhoor niet door het college is overgenomen, alsnog opgevolgd dient te worden. In tabel 4-5 wordt de schematische weergave van het raadsbesluit over de aanbevelingen getoond.

tabel 4-5: overzicht raadsbesluit aanbevelingen (review onderwijshuisvesting)

aanbevelingen	raadsbesluit
1	overgenomen
2	niet overgenomen
3	overgenomen
4	overgenomen

¹⁵ Amendement T15.03108, raadsvergadering van 19 februari 2015.

4-3-4 opvolging aanbevelingen

Aanbeveling 1 was gericht aan de raad en is in geamendeerde vorm aangenomen en heeft opvolging gekregen door de Visienota Onderwijs 2017-2025 “Met het oog op de toekomst”.¹⁶ Deze visienota is in oktober 2017 vastgesteld door de raad.¹⁷ Hiermee is deze aanbeveling later dan gepland opgevolgd. Door deze visienota heeft het college nadere uitwerking gegeven aan onder meer het ambitieniveau met betrekking tot de kwaliteit van onderwijshuisvesting.

Er is tot nu toe nog geen uitvoering gegeven aan aanbeveling 3. Deze aanbeveling zal volgens de gemeente nog worden opgevolgd als de verordening ex artikel 213a van de Gemeentewet wordt geactualiseerd. De eerstvolgende actualisatie gaat in 2018 plaatsvinden.

De laatste aanbeveling was in eerste instantie niet overgenomen door het college, maar later wel door de raad. Naar aanleiding van het doelmatigheidsonderzoek is er een arbitrageprocedure geweest over het aanpassen van de overeenkomsten tot doordecentralisatie.¹⁸ In een brief aan de raad liet het college weten dat de uitspraak van de arbitrage was dat de gemeente zich dient te houden aan de eerder afgesloten overeenkomsten.¹⁹ Dit betekent dat deze aanbeveling niet opgevolgd kan worden, omdat dit niet uitvoerbaar bleek door de arbitrage uitspraak.

Tabel 4-6 toont een schematische weergave van de opvolging van de aanbevelingen.

tabel 4-6: overzicht opvolging aanbevelingen (review onderwijshuisvesting)

aanbeveling	opvolging
1	opgevolgd
2	nvt
3	nog op te volgen
4	niet uitvoerbaar

4-4 vitaliteit op het spel (rapport)

4-4-1 inleiding

De gemeente heeft in de periode 2010-2014 de huurtarieven voor sportaccommodaties verhoogd, de subsidies verminderd en de kwaliteit van het onderhoud van buitensportaccommodaties verlaagd. Uitbreiding van sportaccommodaties wordt vanaf 2014 niet meer gefinancierd door de gemeente. In dit rapport ging de rekenkamer na wat de effecten zijn van deze ontwikkelingen in het gemeentelijk sportaccommodatiebeleid op de vitaliteit van sportverenigingen.

¹⁶ Gemeente Lansingerland, 'Visienota Onderwijs 2017-2025', T17.01857.

¹⁷ Raadsbesluit BR1700095, raadsvergadering van 26 oktober 2017.

¹⁸ Arbitrage uitspraak kwam op 20 november 2015, I15.41677.

¹⁹ Collegebrief, U15.17503, 8 december 2015.

Uit het onderzoek bleek dat de wijzigingen in het gemeentelijk beleid een negatief effect hebben gehad op de vitaliteit van sportverenigingen. Er zijn vier aanbevelingen door de rekenkamer opgesteld die zijn samengevat in het onderstaande gele kader. Een volledig overzicht van de aanbevelingen is te vinden in tabel C in bijlage 1.

samenvatting aanbevelingen

De rekenkamer heeft de aanbeveling gedaan om te overwegen of de negatieve effecten op de vitaliteit van sportverenigingen acceptabel zijn (1). In het bijzonder beveelt de rekenkamer aan de tarieven voor binnensportaccommodaties te heroverwegen (2). Daarnaast gaf de rekenkamer als aanbeveling aan om maatwerkoplossingen aan te dragen (3) en bij het vaststellen van toekomstig sportaccommodatiebeleid vooraf de verwachte gevolgen voor de vitaliteit van sportverenigingen te onderzoeken (4).

4-4-2 fase bestuurlijk wederhoor

In zijn bestuurlijke reactie heeft het college aangegeven alle aanbevelingen van de rekenkamer over te nemen (zie tabel 4-7). De opvolging van de aanbevelingen zou volgens het college onderdeel vormen van een 'midterm-review' van het tarievenbeleid in het eerste kwartaal van 2016.

tabel 4-7: overzicht reactie college op aanbevelingen (vitaliteit op het spel)

aanbevelingen	reactie college
1	overgenomen
2	overgenomen
3	overgenomen
4	overgenomen

4-4-3 fase behandeling in de raad

Dit rapport kwam eerst aan de orde in de commissie Samenleving, waarbij de betrokken wethouder de volgende toezegging heeft gedaan: "In de te houden 'midterm-review' (Q1 2016) worden alle aanbevelingen van de Rekenkamer meegenomen, inclusief de elementen die in het nawoord zijn opgenomen".²⁰

In het nawoord merkte de rekenkamer op dat "het sportaccommodatiebeleid meer omvat dan alleen het tarievenbeleid voor sportaccommodaties" en dat het uit de reactie van het college niet duidelijk was of in de aangekondigde 'midterm-review' ook aandacht wordt besteed aan andere aspecten dan huurtarieven, zoals de financiering van de uitbreiding van sportaccommodaties en het bij onderhoud van de sportaccommodaties na te streven kwaliteitsniveau.

Tijdens de behandeling van dit rapport is een amendement op het raadsbesluit aangenomen en luidt als volgt:²¹

- "in te stemmen met de conclusies en aanbevelingen uit het rekenkamerrapport;"

²⁰ Besluitenlijst commissie Samenleving, BV 15.0175, 8 oktober 2015.

²¹ Raadsbesluit BR 100129, raadsvergadering van 29 oktober 2015.

- “bij de ‘midterm-review’ mag worden volstaan met de heroverweging betreffende de gevolgen voor de verenigingen van de ontwikkeling van de huurtarieven betreffende de binnensportaccommodaties;”
- “bij de ‘midterm-review’ wordt de heroverweging betreffende de gevolgen van de ontwikkeling van de huurtarieven van het sociaal cultureel werk betrokken;”
- “aanbeveling 1 inzake het onderzoeken naar de gevolgen van de wijzigingen op het sportaccommodatiebeleid voor de vitaliteit van de sportverenigingen wordt verdaagd naar het derde kwartaal van 2016.”

Met dit amendement heeft de raad de reikwijdte van de midterm-review verbreed naar het sociaal cultureel werk. De schematische weergave van het raadsbesluit over de aanbevelingen staat in tabel 4-8.

tabel 4-8: overzicht raadsbesluit op aanbevelingen (vitaliteit op het spel)

aanbeveling	raadsbesluit
1	overgenomen
2	overgenomen
3	overgenomen
4	overgenomen

4-4-4 opvolging aanbevelingen

Zoals eerder aangegeven heeft het college aangegeven alle vier aanbevelingen van de rekenkamer over te nemen en dat is ook wat de raad heeft opgedragen. De eerste aanbeveling heeft opvolging gekregen door de totstandkoming van de ‘midterm-review’ van het tarievenbeleid die in het eerste kwartaal van 2016 gereed was.²² In deze review zijn de gevolgen van het tarievenbeleid van de afgelopen periode in kaart gebracht. Hierbij heeft de gemeente zich niet gericht op individuele sportverenigingen, maar is de ontwikkeling van de sport- en sociaal culturele activiteiten in de breedte in betrokken. De ontwikkelingen van individuele sportverenigingen worden volgens de gemeente immers slechts voor een beperkt deel beïnvloed door het gemeentelijk (tarieven) beleid. De gemeente geeft aan dat andere ontwikkelingen hiervoor ook belangrijk zijn. Voorbeelden zijn toenemende of juist afnemende populariteit van verschillende sporten en/of activiteiten en een veranderende bevolkingssamenstelling. De rekenkamer merkt op dat in deze ‘midterm-review’ niet is ingegaan op aspecten zoals de financiering van de uitbreiding van sportaccommodaties en het gestreefde kwaliteitsniveau bij onderhoud van sportaccommodaties. Hiermee is de gedane toezegging van de wethouder (zie paragraaf 4-4-3) slechts deels nagekomen.

Op basis van de uitkomsten van de review is onder meer bekeken welke wijzigingen in het sportaccommodatiebeleid wenselijk waren en zijn de tarieven voor de binnensportaccommodaties heroverwogen. De gemeente heeft de tarieven voor de binnensport vanaf 2017 bevroren.²³ In de begroting 2017-2020 werd hiermee afgezien van de geplande huurverhogingen. Hiermee heeft aanbeveling 2 opvolging gekregen.

²² Gemeente Lansingerland, ‘Midterm review tarievenbeleid 2011-2016’, T16.03055, 17 maart 2016.

²³ Motie M2016-16, T16.09049, raadsvergadering van 30 juni 2016.

Verder gaat de gemeente in 2018 investeren in ledverlichting in de binnensportaccommodaties. Er wordt vervolgens volgens de gemeente bekeken of het wenselijk/mogelijk is dat de huurtarieven van de binnensportaccommodaties gaan dalen als gevolg van de energiebesparing.

Aanbeveling 3 vormt volgens het college voor een belangrijk deel een onderstreping van het sportbeleid 2014-2018. Opvolging van deze aanbeveling uit zich in maatwerkoplossingen met verenigingen. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- permanente huur voor kegelclub Het Kegelhonk in sporthal Berghonk waardoor de vereniging voor een vast tarief per jaar onbeperkt gebruik kan maken van de kegelbanen;
- de mogelijke exploitatie van de horecavoorziening in sporthal Rijnveen door vereniging(en);
- afspraken met voetbalvereniging BVCB over de ombouw van tennisbanen tot een kunstgrasvoetbalveld in 2018 waardoor de capaciteit wordt vergroot.

Naar aanleiding van de 'midterm review' is, zoals eerder vermeld, besloten om de huurtarieven voor de binnensportaccommodaties te bevriezen vanaf 2017. Verder is het college voornemens om bij de nieuwe sportnota (de huidige sportnota loopt van 2014 t/m 2018) aspecten als vrijwilligers, bestuur, beleid en financiën van verenigingen mee te nemen. Dit houdt in dat de opvolging van de laatste aanbeveling nog vorm moet krijgen en dat is ook niet te laat aangezien de termijn van de huidige sportnota tot eind 2018 doorloopt.

Tabel 4-9 toont een schematische weergave van de opvolging van de aanbevelingen.

tabel 4-9: overzicht opvolging aanbevelingen (vitaliteit op het spel)

aanbeveling	opvolging
1	opgevolgd
2	opgevolgd
3	opgevolgd
4	nog op te volgen

4-5 afspreken en aanspreken (rapport)

4-5-1 inleiding

In dit onderzoek heeft de rekenkamer drie overeenkomsten onderzocht die de gemeente in het kader van de decentralisaties in het sociaal domein heeft gesloten. Het gaat om overeenkomsten ter uitvoering van nieuwe gemeentelijke taken op grond van de Wmo 2015, de Participatiewet en de Jeugdwet. Doel van het onderzoek was om te beoordelen of in de drie overeenkomsten is gewaarborgd dat het college voldoende inzicht heeft in de prestaties die de opdrachtnemers leveren en of het college voldoende kan bewaken dat de opdrachtnemers presteren wat vooraf is afgesproken. Uit het onderzoek blijkt dat in de overeenkomsten geen prestatieafspraken zijn gemaakt met de opdrachtnemers over te bereiken resultaten en dat in geen van de overeenkomsten is gewaarborgd dat de resultaten van de opdrachtnemers worden gemeten. Verder is de kwaliteit van de dienstverlening in de overeenkomsten

onvoldoende geborgd. Er zijn zes aanbevelingen door de rekenkamer opgesteld die zijn samengevat in het onderstaande gele kader. Van de aanbevelingen waren de eerste vier gericht op de korte termijn (2016) en de laatste twee op de langere termijn. Een volledig overzicht van de aanbevelingen is te vinden in tabel D in bijlage 1.

samenvatting aanbevelingen

Voor de korte termijn deed de rekenkamer de aanbeveling om afspraken met opdrachtnemers te maken om de kwaliteit van de dienstverlening te borgen (1). Dit kan plaatsvinden door afspraken te maken over het houden van een klanttevredenheidsonderzoek, registratie en afhandeling van klachten en de vereiste kwaliteit van het personeel. Daarnaast dienen de opdrachtnemers hierover te rapporteren aan de gemeente (2). Een andere aanbeveling was om met de opdrachtnemers prestatieafspraken te maken over een minimaal te behalen score op klanttevredenheid en een maximum aantal gegronde klachten dat aanvaardbaar is (4). Verder beval de rekenkamer aan om een afspraak met de raad te maken over de wijze waarop deze hierover geïnformeerd wil worden (3). Voor de langere termijn waren de aanbevelingen om in toekomstige overeenkomsten de vergoeding aan opdrachtnemers te koppelen aan de resultaatbereiking (5) en om (vertegenwoordigers) van cliënten te betrekken bij de ontwikkeling van de prestatie-indicatoren (6).

4-5-2 fase bestuurlijk wederhoor

Uit de bestuurlijke reactie van het college was het de rekenkamer voor geen van de zes aanbevelingen duidelijk geworden of het college deze overnam (zie tabel 4-10). Zo gaf het college onder meer aan dat de contractering voor 2016 reeds is afgerond en dat zij vooruitlopend op de evaluatie in 2016 geen nieuwe afspraken wilde afdwingen bij de aanbieders. De rekenkamer maakte op basis van de bestuurlijke reactie op dat het college aanbevelingen 1 t/m 4 niet zou toepassen in het contractjaar 2016, maar het was onduidelijk of het college deze aanbevelingen in de contractjaren vanaf 2017 wel zou toepassen.

tabel 4-10: overzicht reactie college op aanbevelingen (afspreken en aanspreken)

aanbevelingen	reactie college
1	onduidelijk
2	onduidelijk
3	onduidelijk
4	onduidelijk
5	onduidelijk
6	onduidelijk

4-5-3 fase behandeling in de raad

Dit rapport is eerst aan de orde geweest in de commissie Samenleving, waarbij de betrokken wethouder de volgende toezegging heeft gedaan: "In de criteria in de contracten jeugd van 2017 worden meetbare waarden en sancties verbonden aan de

prestaties uit de nota's van eisen".²⁴ Door deze toezegging heeft de wethouder in ieder geval aangegeven een deel van de aanbevelingen over te nemen.

Bij de raadsvergadering op 28 januari 2016 heeft de raad ingestemd met de conclusies en heeft het college opgedragen de aanbevelingen te betrekken in het totale transformatieproces.²⁵ Met dit raadsbesluit is de onduidelijkheid over het wel of niet overnemen van de aanbevelingen na de raadsbehandeling weggenomen (zie tabel 4-11).

tabel 4-11: overzicht raadsbesluit op aanbevelingen (afspreken en aanspreken)

aanbevelingen	raadsbesluit
1	overgenomen ²⁶
2	overgenomen
3	overgenomen
4	overgenomen
5	overgenomen
6	overgenomen

4-5-4 opvolging aanbevelingen

De eerste twee aanbevelingen zijn opgevolgd door de invoering van zogeheten kwaliteitsformats die begin 2016 voor de contracten in het sociaal domein zijn opgesteld.²⁷ In deze kwaliteitsformats gaan aanbieders in op diverse kwaliteitsindicatoren, waaronder klanttevredenheid, kwaliteit personeel en klachten. De ingevulde formats worden volgens de gemeente door de aanbieders opgestuurd naar de gemeente (contractbeheerder en contractmanager). Deze formats worden besproken tijdens de contractmanagementgesprekken die soms per kwartaal en soms halfjaarlijks plaatsvinden.

De derde aanbeveling heeft opvolging gekregen doordat in diverse (half)jaarrapportages inzake het sociaal domein wordt ingegaan op klanttevredenheid en klachten. Een voorbeeld hiervan is de jaarrapportage sociaal domein 2016 waar wordt ingegaan op de invulling van de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport, kwaliteit en toezicht.²⁸ In dit rapport is ook een tabel met cliënttevredenheid opgenomen. Hiermee is aanbeveling 3 opgevolgd.

De vierde aanbeveling is slechts deels opgevolgd. Het bleek volgens de gemeente niet mogelijk om deze aanbeveling in die vorm in alle contracten over te nemen. Conform de gedane toezegging van de wethouder is deze aanbeveling nader uitgewerkt in een aantal contracten zoals bijvoorbeeld in de contracten Basis GGZ en Dyslexie.²⁹

²⁴ Besluitenlijst commissie Samenleving, BV 16.0006, 14 januari 2016.

²⁵ Raadsbesluit BR 1500210, raadsvergadering van 28 januari 2016.

²⁶ De raad heeft de aanbevelingen weliswaar niet expliciet overgenomen, maar wel impliciet overgenomen door het college op te dragen de aanbevelingen te betrekken in het totale transformatieproces.

²⁷ Ontvangen op 18 oktober 2017.

²⁸ Gemeente Lansingerland, 'Jaarrapportage sociaal domein 2016', hoofdstuk 7, T17.02030, 2 juni 2017.

²⁹ Gemeente Lansingerland, 'Stand van zaken aanbevelingen rekenkamer 2014 tot heden', T17.13696, 16 oktober 2017.

De laatste twee aanbevelingen richten zich op de langere termijn. De gemeente geeft aan in 2016 te zijn gestart met het transformatieproces, resulterend in het Beleidsplan Sociaal Domein 2018-2022 (hierna beleidsplan) dat begin 2017 door de raad is vastgesteld.³⁰ In dit beleidsplan is een set van criteria opgenomen die als leidraad dient voor elke inkoopprocedure in het sociaal domein.³¹ Resultaatfinanciering zoals bedoeld in aanbeveling 5 is echter niet opgenomen als inkoopcriterium in het beleidsplan. Hierdoor stelt de rekenkamer vast dat deze aanbeveling geen opvolging heeft gekregen. Deze aanbeveling raakt echter de kern van het rekenkamerrapport omdat sturing op resultaten en de daaraan gekoppelde vergoeding zeer belangrijk is om de sturing bij toekomstige aanbestedingen in het sociale domein te verbeteren. Daarom betreurt het de rekenkamer dat het college heeft verzuimd om deze aanbeveling uit te voeren en dat de raad hier (onbedoeld) goedkeuring heeft gegeven door het beleidsplan en daarmee de set van inkoopcriteria vast te stellen.

Aanbeveling 6 is wel opgevolgd, omdat de adviesraad sociaal domein als vertegenwoordiger van cliënten betrokken is geweest bij het opstellen van het beleidsplan. In het beleidsplan zijn namelijk basisindicatoren opgenomen die vergelijkbaar zijn met prestatie-indicatoren omtrent cliënttevredenheid, doelrealisatie en uitval- en wachttijden.

De gedane toezegging van de wethouder (zie paragraaf 4-5-3) is volgens de gemeente nader uitgewerkt in de Aanbestedingsleidraad Generalistische basis jeugd-ggz en ernstig enkelvoudig dyslexiezorg (hierna aanbestedingsleidraad).³² De rekenkamer constateert dat de meetbare waarden conform de toezegging inderdaad zijn vertaald naar indicatoren in de aanbestedingsleidraad. Er zijn namelijk normen opgenomen voor een tweetal indicatoren: cliënttevredenheid (norm = 6)³³ en wachttijden binnen Treeknormen³⁴. Echter, de genoemde 'sancties verbonden aan de prestaties' uit de toezegging zijn nog onvoldoende uitgewerkt in de aanbestedingsleidraad. De rekenkamer is van oordeel dat het niet duidelijk is wat de sancties zijn als er niet wordt voldaan aan de normen. Hierdoor wordt er ook hier onvoldoende invulling gegeven aan de gewenste sturing op prestaties.

Tabel 4-12 toont een schematische weergave van de opvolging van de aanbevelingen.

tabel 4-12: overzicht opvolging aanbevelingen (afspraken en aanspreken)

aanbeveling	opvolging
1	opgevolgd
2	opgevolgd
3	opgevolgd
4	deels opgevolgd
5	niet opgevolgd
6	opgevolgd

³⁰ Gemeente Lansingerland, 'Beleidsplan Sociaal Domein 2018-2022', T16.13619, januari 2017.

³¹ Gemeente Lansingerland, 'Beleidsplan Sociaal Domein 2018-2022', hoofdstuk 6, T16.13619, januari 2017.

³² Gemeente Lansingerland, 'Aanbestedingsleidraad Generalistische basis jeugd-ggz en ernstig enkelvoudig dyslexiezorg', U16.08171, 4 juli 2016.

³³ Zoals opgenomen in eis 20 van programma van eisen uit de Aanbestedingsleidraad.

³⁴ Zoals opgenomen in eis 37 van programma van eisen uit de Aanbestedingsleidraad.

4-6 overkoepelende samenvatting

In deze paragraaf wordt per onderzoek een samenvatting gegeven van het verloop van de aanbevelingen, eerst in de fase van het bestuurlijk wederhoor en daarna in de fase van de raadsbehandeling, en de opvolging daarvan. Deze samenvatting is opgenomen in tabel 4-13.

tabel 4-13: overkoepelende samenvatting aanbevelingen

aanbevelingen quick scan civiele kunstwerken	bestuurlijk wederhoor	na raadsbehandeling	opvolging
1	al in uitvoering	kennis genomen	opgevolgd
2	al in uitvoering	kennis genomen	opgevolgd
3	al in uitvoering	kennis genomen	opgevolgd
aanbevelingen review onderwijshuisvesting	bestuurlijk wederhoor	na raadsbehandeling	opvolging
1	nvt	overgenomen	opgevolgd
2	nvt	niet overgenomen	nvt
3	overgenomen	overgenomen	nog op te volgen
4	niet overgenomen	overgenomen	niet uitvoerbaar
aanbevelingen vitaliteit op het spel	bestuurlijk wederhoor	na raadsbehandeling	opvolging
1	overgenomen	overgenomen	opgevolgd
2	overgenomen	overgenomen	opgevolgd
3	overgenomen	overgenomen	opgevolgd
4	overgenomen	overgenomen	nog op te volgen
aanbevelingen afspreken en aanspreken	bestuurlijk wederhoor	na raadsbehandeling	opvolging
1	onduidelijk	overgenomen	opgevolgd
2	onduidelijk	overgenomen	opgevolgd
3	onduidelijk	overgenomen	opgevolgd
4	onduidelijk	overgenomen	deels opgevolgd
5	onduidelijk	overgenomen	niet opgevolgd
6	onduidelijk	overgenomen	opgevolgd

Uit tabel 4-13 blijkt dat het college 33%³⁵ van de aanbevelingen direct overnam bij het bestuurlijk wederhoor. Bij 40%³⁶ van de aanbevelingen was het onduidelijk wat het college met de aanbevelingen wilde doen. Eén aanbeveling is niet overgenomen en drie aanbevelingen waren volgens het college al in uitvoering.

³⁵ 5 van 15 = 33%.

³⁶ 6 van 15 = 40%.

De raad daarentegen heeft, al dan niet middels geamendeerde raadsbesluiten, 76%³⁷ van de aanbevelingen overgenomen. De raad heeft één aanbeveling niet overgenomen en kennisgenomen van drie aanbevelingen.

Uiteindelijk blijkt dat 75%³⁸ van de aanbevelingen (deels) te zijn opgevolgd en 13%³⁹ wordt nog in het komend jaar opgevolgd. Eén aanbeveling is niet opgevolgd door het college en één aanbeveling bleek uiteindelijk niet uitvoerbaar te zijn.

³⁷ 13 van 17 = 76%.

³⁸ 12 van 16 = 75%.

³⁹ 2 van 16 = 13%.

bijlage 1

tabel A: quick scan civiele kunstwerken

aanbevelingen	reactie van college
1. Draag zorg voor een eenduidig geformuleerde kwaliteitseis voor de civiele kunstwerken, zodat de uit te voeren onderhoudswerkzaamheden en het onderhoudsbudget hieraan gerelateerd kunnen worden.	Dit is reeds het geval. In de reactie op conclusie 1 is dit nader toegelicht.
2. Zorg voor een goede implementatie van het nieuwe integraal beheersysteem voor de openbare ruimte en borg hierin een actuele registratie van alle mutaties in het areaal civiele kunstwerken.	Zoals bij u bekend, is dit reeds in gang gezet.
3. Ga na in hoeverre de oplopende kapitaallasten een risico vormen voor de kwaliteit van de openbare ruimte en neem maatregelen om dit risico te mitigeren.	De benodigde maatregelen zijn reeds genomen. In de reactie op conclusie 3 is dit nader toegelicht.

tabel B: review onderwijshuisvesting

aanbevelingen	reactie van college
1. Leg het ambitieniveau met betrekking tot de kwaliteit van onderwijshuisvesting expliciet vast door middel van een raadsbesluit.	Gezien de financiële situatie van onze gemeente is de ambitie om te voldoen aan de wettelijke taak op het gebied van onderwijshuisvesting. Dit betekent huisvesting in gebouwen die voldoen aan de wettelijke eisen (bijv. bouwbesluit) en waarbij het financiële kader 'sober en doelmatig' is. Dit beleid is opgenomen in de begroting van de gemeente (programma Sport, cultuur en onderwijs) en is vastgelegd in een door de Raad vastgestelde verordening voor voorzieningen huisvesting onderwijs en uitgewerkt in de overeenkomsten voor doordecentralisatie. Met betrekking tot onderwijshuisvesting is er verder geen beleid en zijn wij, mede als gevolg van de financiële situatie, ook niet voornemens andere ambities te formuleren.
2. Indien de raad inzicht wenst in het vraagstuk of het begrote uitgavniveau voor het beleidsveld onderwijs aansluit bij de beleidsambities van Lansingerland en of de uitgaven voor onderwijs doelmatig worden besteed: laat een onderzoek uitvoeren naar de werkelijke kosten en kwaliteit van schoolgebouwen in Lansingerland en referentiegemeenten, de toepassing van zogeheten VNG-normen en oorzaken van eventuele verschillen.	Deze aanbeveling is gericht aan de Raad. Het college heeft in de brief van oktober aangegeven welke afwegingen zijn gemaakt om vooralsnog geen geld uit te geven voor een onderzoek dat terugblik op het verleden (onderzoek naar de werkelijke kosten van reeds in het verleden gebouwde scholen), maar niet direct bij zal dragen aan het verlagen van de lasten in de toekomst.

3. Informeer de gemeenteraad en de rekenkamer tijdig over belangrijke wijzigingen in de onderzoeksopzet bij een artikel 213a onderzoek. Neem hiertoe expliciet in de verordening op dat zowel de gemeenteraad als de rekenkamer worden geïnformeerd bij tussentijdse wijzigingen.	Het formele standpunt van de Rekenkamer dat de Raad en Rekenkamer over deze wijziging van focus in het onderzoek geïnformeerd hadden moeten worden lezen wij niet zo expliciet terug in onze verordening ex artikel 213a van de Gemeentewet. Overigens nemen wij de derde aanbeveling uit de brief daarbij wel over en zullen bij de eerstvolgende actualisatie van de verordening ex artikel 213a van de Gemeentewet een expliciete bepaling opnemen die aangeeft hoe in een situatie van wijziging in de onderzoeksopzet moet worden omgegaan.
4. Neem in overeenkomsten met schoolbesturen inzake decentralisatie van onderwijshuisvesting expliciet de bepaling op dat de bedragen die aan scholen worden betaald in verband met de doordecentralisatie van onderwijshuisvesting meegroeien of dalen met het fictieve budget voor onderwijs dat de gemeente ontvangt uit het Gemeentefonds.	De Rekenkamer trekt de conclusie dat in de overeenkomsten uit 2011 geen bepaling is opgenomen waar de bedragen die aan de schoolbesturen worden betaald stijgen of dalen met het fictieve budget huisvesting onderwijs in de algemene uitkering. Deze conclusie is onjuist. In de overeenkomsten 2011 is opgenomen dat tot 2020 een bedrag van € 1.000 per leerling wordt vergoed. Uit de overeenkomsten blijkt dat dit bedrag mede gebaseerd is op de hoogte van het fictieve budget inclusief de tijdelijke groeicomponent en de geschatte uitgaven om te voldoen aan de gemeentelijke zorgplicht. In de overeenkomsten is vastgelegd dat vanaf 2020 op basis van een raming van de algemene uitkering voor de periode 2020 t/m 2029 het nieuwe bedrag bepaald wordt op het niveau van de verwachte fictieve budgetten via de algemene uitkering plus € 30 per leerling. Daarmee is er wel degelijk een koppeling met de algemene uitkering. Los daarvan is het fictieve budget niet leidend bij het bepalen van de hoogte van de noodzakelijke vergoeding, maar de financiële vertaling van de zorgplicht die de gemeente heeft voor onderwijshuisvesting op een sober en doelmatig niveau. De kern van doordecentralisatie is dat de scholen zelf uitvoering geven aan de feitelijke realisatie en instandhouding van de huisvesting. Op dit moment is het college in gesprek met de schoolbesturen voortgezet onderwijs over het bovenstaande. Het college verwacht de gemeenteraad hier begin 2015 over te informeren.

tabel C: vitaliteit op het spel

aanbevelingen	reactie van college
1 Overweeg in hoeverre de gevolgen van de wijzigingen in het sportaccommodatiebeleid voor de vitaliteit van sportverenigingen acceptabel zijn. Betrek hierbij: a Het in de sportnota 2014-2018 opgenomen uitgangspunt dat sterke sportverenigingen nodig zijn voor sportstimulering en doelgroepenbeleid. b Dat er verschillen zijn in de vitaliteit van sportverenigingen. c Dat er verschillen zijn in de mate waarin de vitaliteit is verminderd als gevolg van de wijzigingen in het sportaccommodatiebeleid.	Wij nemen deze aanbeveling over. Wij stellen in het eerste kwartaal van 2016 een 'midterm review' van het tarievenbeleid op. In deze review brengen wij de gevolgen van het tarievenbeleid van de afgelopen periode in kaart. Mede op basis van uw aanbevelingen zullen wij in deze review ook naar de actuele vitaliteit van de sportverenigingen kijken. Op basis van de uitkomsten van deze review zullen wij bepalen of er wijzigingen in het sportaccommodatiebeleid wenselijk zijn.
2 Heroverweeg de tarieven voor binnensportaccommodaties. Betrek hierbij: a Dat de huurtarieven voor binnensportaccommodaties veel sterker zijn verhoogd dan die voor buitensportaccommodaties. b Dat bij binnensportverenigingen een relatief groter deel van de lasten uit de uitgaven voor huur van gemeentelijke sportaccommodaties, waardoor zij kwetsbaarder zijn voor huurverhogingen dan buitensportverenigingen. c Dat binnensportverenigingen relatief meer afhankelijk zijn van opbrengsten uit ledencontributie, waardoor zij, als gevolg van de tariefsverhoging, hun ledencontributie sterker moeten verhogen dan buitensportverenigingen.	Wij zien deze aanbeveling als een verbijzondering van aanbeveling 1. Zoals in deze reactie is aangegeven, nemen wij deze mee in de 'midterm review'.
3 Overweeg, gelet op de in aanbeveling 1 en aanbeveling 2 genoemde verschillen tussen verenigingen, maatwerkoplossingen in plaats van generieke maatregelen, om desgewenst de vitaliteit van individuele verenigingen te verbeteren.	Wij nemen deze aanbeveling over. Voor een belangrijk deel is deze aanbeveling een onderstreping van het huidige beleid. Vanuit onze verantwoordelijkheid binnen het accountmanagement gaan wij het gesprek aan met verenigingen die door het sportaccommodatiebeleid of andere ontwikkelingen in de problemen komen, of die mogelijkheden zien om met andere afspraken nieuwe kansen te realiseren. Maatwerk staat hierbij centraal. Voorbeelden van dergelijke maatwerkoplossingen uit de afgelopen jaren zijn: • de renovatie van de kegel- en schietbanen in het Berghonk in samenwerking met de belangrijkste gebruikers; • het onderzoek naar de mogelijkheden om de tennisverenigingen te verzelfstandigen; • de mogelijke exploitatie van de horecavoorziening in Sporthal de Zijde door verenigingen; • afspraken met DOTO over uitstel van betaling van de huurvergoedingen, waardoor deze vereniging in staat werd gesteld haar financiële huishoudboekje op orde te brengen; • afspraken met HBR over de aanleg van een waterveld dat deels uit het renovatiebudget en deels door de vereniging zelf gefinancierd wordt.

Naar aanleiding van uw rapportage zullen wij Volley2B uitnodigen voor een gesprek. Voor zover bij ons bekend is een combinatie van factoren debet aan de door u geconstateerde terugval van het aantal leden. Wij zullen dit met hen bespreken en nagaan of en zo ja op welke wijze de gemeente, binnen de huidige beleidskaders en financiële randvoorwaarden, ondersteuning kan leveren voor het behoud van een gezonde vereniging.

4 Onderzoek bij het vaststellen van toekomstig sportaccommodatiebeleid vooraf wat de verwachte gevolgen ervan zijn voor de vitaliteit van sportverenigingen.	Wij nemen deze aanbeveling over. Bij toekomstige wijzigingen in ons tarieven- accommodatiebeleid zullen wij vooraf de gevolgen voor de totale vitaliteit van sportverenigingen in beeld brengen. Wij kijken hierbij niet alleen naar de financiën en het aantal leden, maar ook naar de andere aspecten van vitaliteit, te weten: vrijwilligers, bestuur, beleid en visie en sport- en maatschappelijke activiteiten. Wij nemen deze overwegingen integraal mee bij de besluitvorming.
--	--

tabel D: afspreken en aanspreken

aanbevelingen	reactie van college
1 Bewerkstellig, in afwachting van de realisatie van een complete set indicatoren op lange termijn, dat voor het jaar 2016 met alle opdrachtnemers in het sociale domein afspraken worden gemaakt om de kwaliteit van de dienstverlening in dat jaar te borgen. Maak daarbij in ieder geval afspraken over de volgende onderwerpen: a het houden van een klanttevredenheidsonderzoek; b het registreren en afhandelen van klachten over de dienstverlening; c de vereiste kwaliteit van het personeel.	De contractering voor 2016 is reeds (nagenoeg) afgerond. Het gaat vooral om verlening of het doorlopen van de contracten uit 2015. Wij willen vooruitlopend op de evaluatie van de contracten in 2016 geen nieuwe afspraken afdwingen bij aanbieders. In het transformatieproces ten behoeve van de nieuwe contractering maken wij hiervoor nieuwe afspraken met aanbieders.
2 Eis van opdrachtnemers dat zij rapporteren aan de gemeente over de uitkomsten van het klanttevredenheidsonderzoek en over ingediende klachten en de afhandeling daarvan.	Daar waar al afspraken gemaakt zijn over klanttevredenheid, klachten en de kwaliteit van het personeel zullen wij aanbieders vragen daarover ook aan ons te rapporteren.
3 Maak een afspraak met de raad over de wijze waarop deze wordt geïnformeerd over de uitkomsten van klanttevredenheidsonderzoeken en ingediende klachten over opdrachtnemers.	Met de raad is afgesproken dat wij eenmaal per kwartaal rapporteren over alle relevante informatie en ontwikkelingen op het sociaal domein waar wij over beschikkingen. Wij zetten alle zeilen bij om dit zo getrouw en volledig mogelijk te doen. In die rapportage wordt onder andere de stand van zaken rondom klachten, bezwaren en klanttevredenheid omschreven. Op dit moment is dat alleen nog de gemeentelijk informatie. In 2016 zullen wij alle informatie die wij verzamelen van de aanbieders en/of die eenmaal per jaar aangeleverd worden, daar nog aan toe voegen. De uitkomsten van onze klanttevredenheids-onderzoeken worden tevens naar de raad gestuurd en op internet gepubliceerd.

4 Maak voor het jaar 2016 met de opdrachtnemers prestatieafspraken over minimaal te behalen scores op klanttevredenheid en een maximum aantal gegronde klachten dat aanvaardbaar is (bijvoorbeeld als percentage van het totaal aantal uitgevoerde trajecten).	Zie ook reactie bij aanbeveling 1: de contracten voor 2016 zijn al afgerond. Nieuwe afspraken maken wij in 2016 voor het jaar 2017 als onderdeel van het transformatie proces.
5 Verbeter de sturing bij toekomstige aanbestedingen in het sociale domein door in overeenkomsten de vergoeding aan opdrachtnemer te koppelen aan de mate waarin deze de afgesproken resultaten behaalt.	Het college werkt aan betere sturing op resultaten en beschouwt uw aanbeveling als een ondersteuning van het proces dat wij hiervoor reeds in gang gezet hebben, zowel regionaal als lokaal. De uitkomst staat voor ons echter nog niet vast omdat we de nieuwe werkwijze - een getransformeerd en resultaatgericht aanbod - zoveel mogelijk in overleg met de cliënten, cliëntorganisaties, de adviesraad sociaal domein en aanbieders ontwikkelen. Uw aanbeveling 5 is ons inziens dan ook enigszins in strijd met uw aanbeveling 6. Daarom trekken wij nu, in tegenstelling tot de Rekenkamer zelf, ook nog geen conclusies over hoe die gewenste sturing op resultaten er uit zou moeten zien. In elk geval beschouwen wij uw aanbeveling om cliënten te betrekken als een ondersteuning van reeds door ons ingezet beleid.
6 Betrek (vertegenwoordigers van) cliënten bij het ontwikkelen van prestatie-indicatoren. Maak hierbij gebruik van voorbeelden in andere gemeenten.	